

PLAATSEN VAN GODSONTMOETING

I Koningen 19, 1-18; Marcus 9, 2-10

Een stralende Jezus vanmorgen. Ik moet dan denken aan dat bruidspaar dat ooit hier in deze Oude Kerk kwam, om een zegen te vragen over hun pas gesloten huwelijk. Op zo' n dag ben je als bruidspaar natuurlijk het 'stralend middelpunt'. En als er dan een fotograaf naar je toe komt, weet je, nu moet ik stralen, en je doet je best., soms best lastig. Maar toen de kinderen van groep 4, een liedje zongen voor hun juf, ja toen straalde ze en hij ook. Kinderen hebben die gave om gezichten te veranderen. Dat kan ontmoeting met mensen doen, ons gewone gezicht veranderen, een lach breekt door als de zon. Wat zal dan de ontmoeting met God ons doen?

Jezus gaat met zijn drie vrienden, Petrus, Jacobus en Johannes de berg op, 'een hoge berg' staat er. De berg is een plaats om God te ontmoeten, niet alleen in de bijbel maar in vele godsdiensten. Ook Mozes was ooit de berg Horeb opgegaan, om daar met God te spreken en die ontmoeting gloeide nog na toen hij weer de berg afdaalde. Het verhaal gaat dat de huid van zijn gezicht straalde, zoals van iemand die hoog in de bergen, in de sneeuw en de zon geweest is, de zon nog meeneemt op zijn gezicht. En ook van Elia wordt verteld over zijn gang naar de Horeb. Ook dat verhaal hebben we vanmorgen gelezen. Dat hij op het dieptepunt van zijn leven, - toen hij begeerde te sterven - een dagreis de woestijn in trok.

Laten we daar eerst eens bij stilstaan, want wat is er aan de hand met de grote profeet? Hij lijkt behoorlijk depressief. Net hiervoor in I Koningen 18 wordt verteld over de grootse overwinning op de Karmel. In de confrontatie met de Baäl en zijn priesters was de HEER, de God van Israël en zijn profeet Elia recht overeind gebleven en heel het volk had geroepen: De HEER die is God, de HEER die is God. Maar nu, één hoofdstuk verder treffen we de profeet diep in de put aan. Want het Karmeleeffect was snel weggeëbd. Blijkbaar was men al spoedig weer overgegaan tot de orde van de dag. Zodoende kreeg koningin Izebel, de aartsvijand van, Elia opnieuw alle ruimte voor een tegenactie. Vandaar dat Elia, om het vege lijf te redden, de woestijn in vlucht.

En daar, alleen, op zichzelf terug geworpen, voelt Elia alle verdriet en pijn van zijn leven, de mislukkingen, de frustraties en eigenlijk wil hij alleen nog maar slapen, wegwezen. 'Genoeg', zegt hij, 'neem nu HEER mijn leven, want ik ben niet beter dan mijn vaderen.' Als je jong bent denk je, nee, zó, zoals de vorige generatie het deed, zo doen wij het niet. Wij gaan het helemaal anders doen en het komt helemaal goed. Maar dan blijkt de realiteit toch veel harder en weerbarstiger dan gedacht en dan kan je tot het inzicht komen, ik ben niet beter dan mijn vader en mijn moeder. De strijd die zij streden moet ik ook strijden.. En God zegt, het is goed Elia om je illusies af te leggen, maar dat je dood wil, nee, daar ben Ik het niet mee eens.

*

'En zie, daar raakt een engel hem aan en zegt: Sta op, eet'. En Elia ontdekt aan zijn hoofdeinde een koek op gloeiende stenen gebakken en een kruik water. Hij eet en drinkt maar weer valt hij in slaap. De profeet is niet vooruit te branden. Weer raakt de engel hem aan en zegt: Sta op, eet, want de weg is lang.' Wat een mooi verhaal gemeente. Als een mens aan het eind gekomen is, dan is er die ander die jou voorthelpt, opdat ons leven niet in weer en wind bezwijkt. Mensen kunnen voor elkaar engelen zijn, om de gang er in te houden. Net als hier bij Elia. Zijn vlucht van één dagreis de woestijn in, moet een reis worden van veertig dagen, een pelgrimstocht naar de Horeb, naar God.

Als hij daar aankomt is het alsof Iemand tegen hem zegt: 'Wat doe je hier, Elia?' De profeet ervaart er Gods stem in en antwoordt: 'Ik heb zeer geijverd voor de HEER de God van de machten, maar Israël heeft Uw verbond verlaten, Uw altaren verwoest, Uw profeten gedood, Ik ben de enige die nog is overgebleven en mij staan ze ook naar het leven.' De tocht naar de Horeb is ook een meditatietocht. En dan moet eerst het vuil en de pijn eruit. Bij Elia was dat het machteloze gevoel, dat Israël de ware God, de God van hun voorouders had ingeruild voor de welvaartsgoden van hun Kanaänietische omgeving, vruchtbaarheidsgoden en dat botste hard op Israëls eigen geloofstraditie, dat de ware God niet samenvalt met iets uit Zijn schepping, hoe mooi en mysterieus ook, maar Hij is de geheel Andere is, de alles overstijgende.

Het is deze geheel andere God die zich nu gaat melden aan zijn profeet. Want als Elia alles er uit gegooid heeft, gebeurt er iets wonderlijks. Er komt van gene zijde een antwoord, nee niet in woorden. God gaat niet in discussie, maar Elia moet de grot uit waar hij had overnacht, de grot uit van zijn sombere gedachten en naar buiten en dan gebeurt het. Eerst is er een stormwind die bergen scheurde en rotsen verbrijzelde, maar niet in de storm was de HEER. Toen een aardbeving, maar niet in de aardbeving was de HEER, daarna vuur, maar ook in het vuur was Hij niet. Ook al zijn wind en vuur de voorboden van de HEER, God valt voor Israël niet samen met de natuurkrachten. Maar de God van Israël openbaart zich in het suizen van een zachte koelte, 'het gefluister van een zachte bries', vertaalt de NBV.

Maar is het dat ook? Ik las daarover dat dit suizen niet alleen een tegenstelling is met het geweld van de natuurkrachten, maar ook een overtreffing er van. Een uitlegger heeft het over 'een verstarring, een hoog indringend geluid', een oorverdovende stilte. Onverdraaglijk voor Elia, dit houdt hij niet uit, daarom ook omhult hij op dat moment zijn gezicht met zijn mantel. God toont zich hier als de God die alles te boven gaat, zelfs de oerkrachten van de natuur. Hier toont Hij zich als de God aan gene zijde van ons denken en doen en zorgen. De God waarvan Jesaja zegt dat Zijn gedachten hoger zijn dan de onze, die begint waar wij aan het eind zijn, raad weet waar wij radeloos zijn, de God die alleen sterker is dan de Achabs, de Izebels en een traag volk.

Deze Godsontmoeting wordt het keerpunt. Elia kan nu weer terug. Het ziet er gelijk al wat minder somber uit dan de profeet had gedacht: 'Ik alleen ben overgebleven', had hij uitgeroepen. Maar het blijkt nu dat de HEER zelf 7000 heeft over gelaten die niet buigen voor de Baäl. Maar vooral heeft Elia het verbond met zijn God vernieuwd. Hij kan psalm 16 weer zingen over de God bij Wie hij toevlucht zocht en vond, waarvan deze psalm zegt: Gij, mijn erve en mijn beker. Dat betekent dat de psalmdichter leeft van deze HEER, en daarin de volheid der vreugde ervaart, 'heerlijkheid in Uw schutse voor immer.' Een gelovige ontkomt niet aan een scheut mystiek, 'het is mij goed nabij God te zijn', zegt een andere psalm. Het werd de lijf-tekst van kerkvader Augustinus en van hem niet alleen.

*

De berg als plaats voor de Godsontmoeting. Dan komen wij er in Nederland bekaaid af, denkt u misschien, want veel berg hebben wij hier niet. Maar gemeente, de berg staat hier voor een plaats tegenover de alledaagsheid met de drukte en de besognes en de stress, dat je daaruit wegtrekt, een hoge berg op, of naar een eenzame plaats, of naar de rand van de zee, of je terugtrekt in een kamer alleen of op zondagmorgen opgaat naar het huis van de HEER, overal kan er iets zijn als die hoge berg waar Elia heen ging en waar Jezus op ging met zijn vrienden en overal kunnen er geheime dingen gebeuren, kan iets van God ervaren worden.

Op zo'n plaats kunnen we, net als Elia, eerlijk voor God worden, over onszelf, ons werk, over de kerk en de wereld en net als Elia onze angsten en moedeloosheid voor Hem brengen, zoals wij hier in de kerk ook doen, en dan kan het gebeuren dat we een tekst horen of een lied zingen, en dat Hij God voelbaar aanwezig wordt en dat wij nieuwe moed krijgen, een nieuw begin. Ja het kan nog verder gaan, dat we al iets proeven van waar het heengaat, zoals die drie discipelen die met Jezus mee mochten de berg op en daar in de nabijheid van God zien hoe Jezus van gedaante verandert, een metamorfose staat er letterlijk. De man van vlees en bloed wordt een lichtgestalte. Ze zagen de heerlijkheid van God in deze mens, ze zagen waar het met Hem op zou uitlopen.

Zouden wij zo op onze bergen en bergjes, waar die ook maar staan, ook iets van die heerlijkheid kunnen ervaren en beleven? Waar het ook met ons en onze wereld heengaat? Zouden onze kerkdiensten niet meer dat moeten worden? Een plaats waar we de profane wereld voor even achter ons laten en we zingen en bidden en horen over een andere wereld die vlakbij is en toch zo ongrijpbaar en ver, en we stellen ons bloot aan de Kracht en de Invloedssfeer, die we God noemen? Ja gemeente, dan kan het gebeuren, dat die andere wereld opengaat en ons meeneemt.

Zoals toen op die hoge berg een wolk de discipelen overschaduwde en ze een stem hoorden: 'Deze is Mijn Zoon, de geliefde, hoort naar Hem', alsof de hemel opengaat en engelen zingen en die ons voorgegaan zijn komen er bij staan, niet alleen Mozes en Elia, maar ook onze al zolang gestorven geliefden, vader en moeder, alle heiligen en alles komt dan in dat andere Licht te staan, heel dat aardse leven, dat voor zovelen een lijdensweg werd en voor Jezus een lijdensweg zal worden. Hij zal het diepste donker door moeten gaan, maar voordat dat gebeurt, mag Hij even in de hemel zijn.

*

Ja gemeente, we zijn op weg naar het land van louter Licht, daar zal alles goedgeemaakt worden, rechtgezet. En hier in de kerk zingen we al mee met die schare die niemand tellen kan, staande aan de glazen zee, God zij glorie zingen zij, en wij zingen mee en hier in deze Oude Kerk kunnen wij dan ook even in de hemel zijn, in 'een eenvoudige hemel op boerenaarde', zoals Jaap Grootenboer zijn boek over deze kerk noemde.
Amen.

Oude Kerk Borne, 25 feb. 20234 door ds. Arie van Houwelingen